

Pániùmù — Nọ́bà Méje

Dánièlì 11 Ní Ìṣípáyá: Àwọn Ilà Àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ láti ọ̀dún 1989 sí Òfin Ọ̀jọ̀ Àìkú

Jeff Pippenger

2025-03-15

A n̄ ṣiṣẹ́ lóri bí a ṣe lè kó gbogbo àwọn ilà Dánièlì mọ̀kànlá jọ ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú ìtàn àṣírí eṣẹ̀ ogóji, tí ó dúró fún ọ̀dún 1989 tí tí dé òfin Àìkú ní Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà. Ìpè wa gégé bí akẹ̀kọ̀ọ̀ àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ ní láti pín ọ̀rọ̀ òtítọ̀ ní ọ̀nà tí ó tọ̀.

Máa kẹ̀kọ̀ọ̀ gidigidi kí iwọ̀ lè fi ara rẹ̀ hàn gégé bí ẹnì tí a fọ̀wọ̀sí lóጊọ̀ Ọ̀lọ̀run, òṣiṣẹ́ tí kò nílò láti tìjú, tí n̄ pín ọ̀rọ̀ òtítọ̀ ní ọ̀nà tó tọ̀. 2 Timothy 2:15.

A lè pín orí kẹ̀tálá iwé Dánièlì sí ilà àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ mẹ̀wáá. Eṣẹ̀ kìn-ín-ní tí tí dé eṣẹ̀ kẹ̀rìn dúró fún ilà àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ kan. Eṣẹ̀ karùn-ún tí tí dé eṣẹ̀ kẹ̀sàn-án dúró fún ilà kejì. Eṣẹ̀ kẹ̀wáá dúró fún ilà kẹ̀ta. Eṣẹ̀ kọ̀kànlá àti kẹ̀jílá dúró fún ilà kẹ̀rìn. Ilà karùn-ún ni eṣẹ̀ kẹ̀tálá tí tí dé kẹ̀kẹ̀dógún. Ilà kẹ̀fà ni eṣẹ̀ kẹ̀rìndínlógún tí tí dé eṣẹ̀ kẹ̀jílélógún. Ilà keje ni eṣẹ̀ kẹ̀tálélógún àti kẹ̀rìnlélógún. Eṣẹ̀ kẹ̀rìnlélógún tí tí dé eṣẹ̀ kọ̀kànlélogbọ̀n ni ilà kejo. Eṣẹ̀ kọ̀kànlélogbọ̀n tí tí dé ogóji ni ilà kẹ̀sàn-án, ilà kẹ̀wáá àti ikẹ̀yìn sì ni eṣẹ̀ ogóji tí tí dé m̀arùndínlááádọ̀ta. A gbọ̀dọ̀ mú àwọn ilà mẹ̀wáá wọ̀nyí papọ̀, ilà lóri ilà.

Ta ni yóò kọ̀ ìmọ̀? Ta ni yóò sì mú kí ó lóye èkọ̀? Àwọn tí a gba ọ̀mú kùrò lóጊọ̀ wàrà, tí a sì ya kùrò légbẹ̀ ọ̀mú.

Nítórí òfin gbọ̀dọ̀ wà lóri òfin, òfin lóri òfin; ilà lóri ilà, ilà lóri ilà; níhìn-ín díẹ̀, àti níbẹ̀ díẹ̀:

Nítórí pẹ̀lú ètè tí n̄ ta gbọ̀n-gbọ̀n àti pẹ̀lú ahọ̀n m̀iiràn ni yóò fi bá àwọn èniyàn yìi sọ̀rọ̀. Ẹ̀ni tí ó sọ̀ fún wọ̀n pé, Èyí ni isinmi tí èyin lè fi mú aláàarẹ̀ sinmi; èyí sì ni ìtura: ṣùgbọ̀n wọ̀n kò fé gbọ̀.

Ṣùgbọ̀n ọ̀rọ̀ Olúwa jẹ́ sí wọ̀n lóri ilà n̄ lè ilà n̄, lóri ilà n̄ lè ilà n̄; ilà lè ilà, ilà lè ilà; níhìn-ín díẹ̀, níbẹ̀ díẹ̀; kí wọ̀n lè lẹ̀, kí wọ̀n sì ṣubú sẹ̀yin, kí a sì fọ̀ wọ̀n, kí a dẹ̀kùn mú wọ̀n, kí a sì kó wọ̀n. Isaiah 28:9–13.

Olúkúlùkù nínú àwọn ilà àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ mẹ̀wáá nàà dájúdájú ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú ara wọ̀n, ṣùgbọ̀n nínú ilà kọ̀ọ̀kan a lè dá kókó-ọ̀rọ̀ kan pátó mọ̀. Bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé ilà kọ̀ọ̀kan ní kókó-ọ̀rọ̀ àkókó kan, àwọn ilà nàà ní ẹ̀rì tí ó ju eyo kan lọ. Èrò mi ni láti ṣàfihàn ọ̀kọ̀ọ̀kan àwọn kókó-ọ̀rọ̀ nàà nínú àwọn ilà mẹ̀wáá nàà.

Ìlẹ̀ Kínní

Pẹ̀lú èyí, èmi pẹ̀lú, ní ọ̀dún kìn-ín-ní Dáírùsì ará Mídià, mo dúró láti fi í múlẹ̀ àti láti fún un ní agbára. Njẹ́ nísinsin yìi èmi yóò fi òtítọ̀ hàn ọ̀. Wò ó, àwọn ọ̀ba m̀eta sí i yóò dide ní Pẹ̀ríṣià; ẹnì kẹ̀rìn yóò sì lóጊọ̀ jù wọ̀n gbogbo lọ gidigidi: àti pé nípa agbára rẹ̀ nínú ọ̀rọ̀ rẹ̀ yóò ru gbogbo èniyàn sókè lòጊọ̀ sí ijọba Gíríikì. Ọ̀ba alágbára kan yóò sì dide, ẹnì tí yóò fi àṣẹ̀ ílá jọba, tí yóò sì ṣe gégé bí ifẹ̀ ara rẹ̀. Ṣùgbọ̀n nígbà tí yóò bá ti dide, a ó fọ̀ ijọba rẹ̀, a ó sì pín í síhà m̀erìn

aféfé ọrun; kì yòò sí jẹ́ tí àwọn ọmọ rẹ̀, bèẹ̀ ní kì yòò rí gégé bí àṣẹ́ tí ó fí jọba: nítorí a ó fa ijọba rẹ̀ tu kúrò, àní fún àwọn ẹ̀lòmíràn yàtò sí àwọn wọnyí. Dáníẹ̀lì 11:1–4.

Ọdún àkókó tí Dáírùsì samisi ọ̀pin ọ̀dún àádọ̀rin, nípa bèẹ̀ sí n fí àkókò àṣotẹ̀lẹ̀ tí ọ̀pin hàn. Ní ẹ̀ṣẹ̀ kẹ̀ta, Alẹ́kísàndà Nlá gbé ijọba rẹ̀ kalẹ̀ káàkiri ayé, àti ní ẹ̀ṣẹ̀ kẹ̀rin, a ó fa ijọba rẹ̀ jáde, a ó sí pín un sí ọ̀dò aféfé mẹ́rin. Lílò Dáírùsì gégé bí àkókò ọ̀pin ní ọ̀dún 1989 jẹ́ kí a lè ka àwọn ọ̀ba tí a ọ̀jú fún nínú ẹ̀ṣẹ̀ kejì. Nígbà tí Gébúriẹ̀lì sọ nínú ẹ̀ṣẹ̀ kìn-ín-ní pé, “Pẹ̀lú, ní ọ̀dún àkókó tí Dáírùsì,” ó n tẹ̀síwájú lórí ohun tí ó ti sọ fún Dáníẹ̀lì ní ibẹ̀rẹ̀ iran náà, èyí tí ó bèrẹ̀ ní orí kẹ̀wáá.

Ní ọ̀dún kẹ̀ta tí Kírùsì ọ̀ba Pérsià ni a sí ọ̀ràn kan payá fún Dáníẹ̀lì, ẹ̀ni tí a n pè ní Bẹ̀líteṣásàrí; ọ̀ràn náà sí jẹ́ ọ̀títọ̀, sùgbọ̀n àkókò tí a yàn gùn: ó sí lóye ọ̀ràn náà, ó sí ní imọ̀ye nípa iran náà. Danieli 10:1.

Àmì ọ̀nà tí ó ọ̀jú “àkókò ọ̀pin” ní àwọn ààmì méjì nínú rẹ̀. “Àkókò ọ̀pin” nínú ilà àṣotẹ̀lẹ̀ Mósè ni ibí Ááronì, léyìn èyí ni ọ̀dún méta sí i ni a bí Mósè. Ááronì àti Mósè ni ààmì alápa méjì tí “àkókò ọ̀pin” nínú itàn wọn, wọn sí jẹ́ àpẹ̀rẹ̀ ibi Johanu Oníbatisí àti tí Jèsù léyìn oṣù méfà. “Àkókò ọ̀pin” ní ọ̀dún 1798 fí imú Póòpù tí Róòmù hàn, ẹ̀ni tí ó sí kú nínú igbẹ̀kùn léyìn náà ní ọ̀dún 1799. Láti “ọ̀dún kìní Dáírùsì ará Mídià” tí tí dé “ọ̀dún kẹ̀ta tí Kírùsì ọ̀ba Pérsià”; Dáírùsì àti Kírùsì ni wọn ọ̀jú “àkókò ọ̀pin” ní 1989, nítorí pé gbogbo àwọn wòlì n sọ̀rò nípa àwọn ojó ikẹ̀yìn ju àwọn ojó tí wọn gbé ayé wọn lọ.

Nísinsinyí gbogbo ṣẹ̀lẹ̀ sí wọn gégé bí àpẹ̀rẹ̀: a sí kọ̀ wọn sílẹ̀ fún ikilò wa, àwa ẹ̀ni tí ikẹ̀yìn ayé tí dé bá. 1 Kọ̀rinti 10:11.

Dariu àti Kírùsì dúró fún Ronald Reagan àti George Bush àgbà ní ọ̀dún 1989. Àwọn méjèjì jẹ́ ààrẹ̀ ní ọ̀dún náà. Ẹ̀ṣẹ̀ kìn-ín-ní tí orí kọ̀kànlá gbé iran náà kalẹ̀ ní ọ̀dún kẹ̀ta tí Kírùsì, èyí tí yòò dúró fún George Bush àgbà, ẹ̀ni tí ó tẹ̀lẹ̀ Reagan gégé bí Kírùsì tí tẹ̀lẹ̀ Dariu. Ẹ̀ṣẹ̀ kejì sọ pé àwọn ọ̀ba méta yòò sí tún dide, àti pé ẹ̀kẹ̀rin yòò lówó púpọ̀ jù wọn gbogbo lọ. “Àkókò ọ̀pin” ikẹ̀yìn nínú orí kọ̀kànlá bèrẹ̀ ní 1989, ó sí fí hàn pé léyìn George Bush àgbà, àwọn ọ̀ba méta yòò sí tún dide, nípa bèẹ̀ ó n tọ̀ka sí àwọn ààrẹ̀ méta tí ó tẹ̀lẹ̀ Bush àgbà. Àwọn ọ̀ba méta wọnyí ni Bill Clinton, George Bush kékeré, Barak Obama, léyìn náà sí ni ààrẹ̀ ọ̀lórò jùlọ̀, Donald Trump, ẹ̀ni tí “nípa agbára rẹ̀” àti “nípasẹ̀ ọ̀rọ̀ rẹ̀ yòò ru gbogbo èniyàn sókè sí ilẹ̀ ọ̀ba Grecia.”

Ẹ̀ṣẹ̀ kẹ̀ta léyìn náà ṣàfihàn Alẹ́kísàndà Nlá, nítorí náà ó sí ṣe àpẹ̀rẹ̀ aṣáájú àkẹ̀yìn tí Àjọ Àgbáyé tí Orílẹ̀-Èdè tí ó darapọ̀ mó ijo-pápà ní àwọn ojó ikẹ̀yìn, sùgbọ̀n ẹ̀ni tí, gégé bí ijo-pápà náà, dé ọ̀pin rẹ̀. Àjọ Àgbáyé tí Orílẹ̀-Èdè ni ijọba keje tí a ṣàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ gégé bí ọ̀ba mẹ̀wáá nínú Ìfihàn mètàdínlógún, àti àjọṣepọ̀ àwọn ọ̀ba mẹ̀wáá náà fara mọ̀ra láti fí ijọba keje wọn fún ẹ̀ranko pápà fún wákàtí àpẹ̀rẹ̀ kan.

Àwọn iwọ̀ mẹ̀wáá tí iwọ̀ sí rí ni ọ̀ba mẹ̀wáá, tí wọn kò tì gba ijọba kankan; sùgbọ̀n wọn yóò gba agbára gégé bí ọ̀ba fún wákàtí kan pẹ̀lú ẹ̀ranko náà. Wọn ní èrò kan náà, wọn yóò sí fí agbára àti okun wọn fún ẹ̀ranko náà. Wọn yóò bá Ọ̀dó-Àgùntàn jagun, Ọ̀dó-Àgùntàn náà yóò sí ṣẹ̀gun wọn: nítorí ọ̀un ni Olúwa àwọn olúwa, àti Ọ̀ba àwọn ọ̀ba: àwọn tí ó sí wà pẹ̀lú rẹ̀ ni a pè, a sí yàn, wọn sí jẹ́ olóòtítọ̀. Ìfihàn 17:12–14.

Àwọn ọba mēwàá wònyẹn ni a sàpẹrẹ wọn nípa esẹ kẹta àti esẹ kerin, bèè sì ni nípa itàn idide àti iṣubú Alẹkísàndà Níla, ẹni tí ó mú àwọn esẹ nàa ẹ ní ọ̀rúndún kerin. Gírísi ni iṣẹba kẹta nínú àṣotélẹ̀ Bíbélì, ó sì jẹ ààmì dragoni, idámẹta kan nínú iṣòkan onímẹta ti dragoni, ẹranko nàa, àti wòlì èké nàa. Ní agbelebu ni a kọ ifíránṣẹ nàa pé, “Ọba àwọn Júù,” ní èdè Hébéru, Látin, àti Gíríki; èyí tí ń sojú àwọn Júù, àwọn ará Róòmù, àti iyókù ọ̀pọ̀ èniyàn láti àwọn orílẹ̀-èdè miiran tí yóò wà ní Jerúsálẹ̀mù ní àsikò Ìrẹkojá. Àwọn ará Gíríki ń sojú dragoni, àwọn ará Róòmù ń sojú ẹranko nàa, àwọn Júù sì ni wòlì èké nàa.

Àwọn esẹ mērin àkókó tí orí kọkànlá tọka sí ọ̀pin agbára dragoni ayé tí ń bá agbára pòòpù ẹ panságà nígbà tí àkókò idánwò èniyàn bá parí. Esẹ kẹta àti ẹkerin tọka sí idide àti iṣubú ikeyin ti ifarahàn ikeyin ti agbára dragoni ayé kan. Àwọn esẹ wònyí bo lórí àwọn esẹ mēfà ikeyin tí ń tọka sí ọ̀pin ẹranko nàa tí ń bá àwọn ọba ayé ẹ panságà. Ibèrẹ̀ àti ọ̀pin orí kọkànlá tọka sí itàn nínú èyí tí àwọn ọ̀tá Olórun dé ọ̀pin wọn láisí ẹnikẹni láti ràn wọn lówó. Àwọn esẹ mērin àkókó tí a sètò pọ̀ mó àwọn esẹ mēfà ikeyin, àti nípa bèè wọn ru àpẹrẹ Àṣẹ Mēwàá nàa pẹ̀lú tábilì àwọn àṣẹ mērin àkókó àti tábilì kan pẹ̀lú àwọn àṣẹ mēfà ikeyin, nígbà kan nàa sì ń sàpẹrẹ̀ idánwò kan pẹ̀lú nọmbà mēwàá.

Àwọn esẹ mērin àkókó ń sàfihàn ibèrẹ̀ kan tí ó ẹ àwòrán ọ̀pin, nígbà kan nàa sì ń fi ihin nàa múlẹ̀ gégé bí ẹni pé ó bèrẹ̀ ní “àkókò ọ̀pin” ní ọ̀dún 1989. Àwọn esẹ nàa dúró fún àkókò láti 1989 títí dé iparí àkókò ànfààní idánwò èniyàn; ní báyií, wọn ń ẹ àkótán ihin àwọn esẹ mēfà ikeyin, èyí tí ó jẹ̀ ipòsí imò tí a tú sílẹ̀ ní 1989, tí ó sì ń tọka sí àwọn iṣẹ̀lẹ̀ tí ó ní í ẹ̀ pẹ̀lú iparí àkókò ànfààní idánwò.

Àwọn esẹ nàa pèsè idásílẹ̀ àṣotélẹ̀ láti mò pé láti bèrẹ̀ ní ọ̀dún 1989 yóò sí àpapọ̀ Ààrẹ̀ méjọ, pẹ̀lú pé ẹni kejo yóò jẹ̀ ọ̀kan nínú àwọn Ààrẹ̀ méje tí ó sàájú, báyií ni wọn ẹ so esẹ nàa pọ̀ mó àdìtù ẹni kejo tí ó jẹ̀ nínú àwọn méje, èyí tí ó jẹ̀ àbùdà àṣotélẹ̀ kan tí ó jẹ̀ ọ̀títọ̀ isinsinyí ní àwọn ọjọ̀ ikeyin.

Kókó-ọ̀rọ̀ tí a lẹ̀ lóye pẹ̀lú àwọn esẹ nàa ni iparun ikeyin agbára dragoni tí ń bá àgbèrẹ̀ Tairi ẹ̀ àgbèrẹ̀. Àgbèrẹ̀ nàa ń bá gbogbo àwọn ọba ayé ẹ̀ àgbèrẹ̀, sùgbọ̀n gégé bí Faranse igbàani ẹ̀ di àkóbí ijo Kátólíkì nígbà tí Clovis ya itẹ̀ rẹ̀ sí mímọ̀ fún ipò pòòpù ní ọ̀dún 496, bèè nàa ni ẹranko ilẹ̀ ti Orílẹ̀-èdè Amẹ́ríkà yóò sì tún jẹ̀ ẹni àkókó nínú àwọn ọba láti bá àgbèrẹ̀ nàa ẹ̀ àgbèrẹ̀ ní ọ̀fin Ojọ̀ Àikú. Gégé bí ó tí rí nínú àwọn esẹ mēfà ikeyin, bèè ni àwọn esẹ mērin àkókó ẹ̀ ń tọka sí, tí wọn sì ń tẹnumọ̀ gbogbo agbára mēta tí ń darí ayé lọ̀ sí Armagedoni, sùgbọ̀n kókó-ọ̀rọ̀ nínú àwọn esẹ mērin àkókó ni agbára dragoni tí Grecia àti Alexander the Great sojú fún.

Reagan bèrẹ̀ ilàna àwọn ààrẹ̀ méjọ tí ó tí mú wa dé báyií sí ọ̀dọ̀ èyin àwọn ààrẹ̀ méjọ nàa. Ààrẹ̀ kejo yóò gbé àwòrán ẹranko nàa dide, yóò sì fi ọ̀fin Ojọ̀ Àikú múlẹ̀ ní Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà, nígbà kan nàa pẹ̀lú s̄ise àdéhùn kan tí yóò mú un di olórí Iṣòkan Àwọn Orílẹ̀-Èdè, èyí tí yóò sì ní àkókò nàa gan-an wọ̀ inú ibàṣepọ̀ ijo àti iṣẹba káakiri ayé lábẹ̀ àwòkọ̀ṣe pé a ń yanjú ogun tí Íslámù alágbawèrèmésìn ń túbọ̀ pọ̀ sí í.

Ìyípadà Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà, èyí tí í ẹ̀ ẹranko ilẹ̀ nínú Ifihàn orí ketàlá, láti jẹ̀ iṣẹba kẹfà ti àṣotélẹ̀ Bíbélì sí jìjẹ̀ orí iṣẹba keje ti àṣotélẹ̀ Bíbélì, nígbà tí ó ń mú ibàṣepọ̀ aláilòfin pẹ̀lú iṣẹba kejo ti àṣotélẹ̀ Bíbélì dé iparí, ni a fihàn láti inú esẹ kìn-in-ní tí ó ń tọka sí 1989, nípasẹ̀ àwọn ààrẹ̀ tí ó sàmòna sí ọ̀fin Ojọ̀-Àikú ní Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà, lésẹ̀kẹ̀sẹ̀ lẹyin nàa sì ni ó tún fi ọba alágbára tí ń dide hàn. Oba alágbára nàa ni Trump tí ń gba àkóso lórí Àjọ̀ Iparapọ̀ Àwọn Orílẹ̀-Èdè, èyí tí ó wà

nísinsinyí nínú ilàna pípa a tú ká sáájú àwọn ibèèrè rẹ̀.

Ìlà Keji

Èsẹ̀ karùn-ún tí tí dé ẹ̀sẹ̀ kẹ̀sàn-án ni ó sàfihàn itókasi àkókó àti àlàyé ní kíkún lóri ijà láàárín àwọn ọ̀ba àríwá àti gúúsù, èyí tí gbogbo orí nàà n ló gégé bí àyíká àsoṭélé àkókó. Èsẹ̀ karùn-ún ni ó gbé kókó-òrò ipínrò nàà kalẹ̀.

Ọ̀ba gúúsù yóò sì lágbára, àti ọ̀kan nínú àwọn ọ̀mọ-aládé rẹ̀; òun nàà yóò sì lágbára ju ú lọ, yóò sì ní ijoba; ijoba rẹ̀ yóò jẹ̀ ijoba nílá. Dániẹ̀lì 11:5.

A ọ̀jú fún Ptolemy I Soter àti Seleucus I Nicator nínú ẹ̀sẹ̀ nàà. Àwọn méjèjì jẹ̀ idámẹ̀rin nínú “Diadochi” ti ijoba Alekisándà (èdè nàà túmò sí arópò). Seleucus ni “ọ̀ba àríwá” àkókó nínú orí kejilá, àti ní ibámu pẹ̀lú Romu kẹ̀fẹ̀rí, Romu pàápà, àti Romu òde-òní—kò di idásilẹ̀ Seleucus gégé bí ọ̀ba àríwá ti àsoṭélé bí kò ẹ̀ lẹ̀yìn iṣẹ̀gun pàtàkì mẹ̀ta tàbí àwọn iṣẹ̀lẹ̀ àgbáyépadà mẹ̀ta wònyí: igbàpadà rẹ̀ ti Bábílóni ní ọ̀dún 312 K.S., Ogun Ipsus ní ọ̀dún 301 K.S., àti Ogun Corupedium ní ọ̀dún 281 K.S. Àwọn iṣisẹ̀ wònyí ẹ̀gun àwọn alatakò pàtàkì rẹ̀, mú kí ijoba rẹ̀ gbooro sí i, wòn sì mú kí àṣẹ-agbára rẹ̀ dúró ṣinṣin ní agbègbè nàà.

Ìlà keji bèrẹ̀ pẹ̀lú fifi àwọn ọ̀ba àríwá àti gúúsù dá mọ̀ ní iyàtò sí èyíkẹ́yí nínú àwọn arópò (Diadochi) miiran ti ijoba Alekisándà tí a pín. Ó bèrẹ̀ pẹ̀lú fifi hàn pé ọ̀ba àríwá ni a fún ní agbára nikan lẹ̀yìn iṣẹ̀gun mẹ̀ta. Lẹ̀yìn nàà, nínú itàn ijàkadì fún iṣàkóso tí ó ọ̀páyá lẹ̀yìn ikú Alekisándà nínú ẹ̀sẹ̀ kẹ̀fà tí tí dé ẹ̀sẹ̀ kẹ̀sàn-án, ẹ̀ ẹ̀ idánimò àkókò kan tí ó parí pẹ̀lú iṣubú ọ̀ba àríwá ní ọ̀wọ̀ ọ̀ba gúúsù. Èyí ni igbà àkókó nínú igbà mẹ̀ta nínú orí kọ̀kànlá pé ọ̀ba gúúsù borí ọ̀ba àríwá. Wòn pèsè ẹ̀lẹ̀rìí inú mẹ̀ta nínú orí nàà tí ó fi idásilẹ̀ hàn gbangba nípa àwọn àmì-ìpìlẹ̀ itàn tí n darí sí ọ̀ba gúúsù tí n ẹ̀gun ọ̀ba àríwá.

“Ọ̀ba gúúsù yóò lágbára, àti ọ̀kan nínú àwọn ọ̀mọ-aládé rẹ̀; yóò sì lágbára ju ú lọ, yóò sì ní ijoba; ijoba rẹ̀ yóò jẹ̀ ijoba nílá. Ní ọ̀pin ọ̀dún wòn yóò dara pọ̀; nítorí ọ̀mọ̀binrin ọ̀ba gúúsù yóò wá sódò ọ̀ba àríwá láti dá májẹ̀mú sílẹ̀; sùgbọ̀n kì yóò di agbára apá nàà mú; bèẹ̀ ni òun kì yóò dúró, tàbí apá rẹ̀: sùgbọ̀n a ó fi í lẹ̀ wòn lówó, àti àwọn tí ó mú un wá, àti ẹ̀ni tí ó bí i, àti ẹ̀ni tí ó fún un ní agbára ní àwọn àkókò wònyí. Sùgbọ̀n láti inú ẹ̀ka kan nínú gbòngbò rẹ̀ ni ọ̀kan yóò dide ní ipò rẹ̀, ẹ̀ni tí yóò bá ogun wá, tí yóò sì wọ̀ inú odi olódi ọ̀ba àríwá, yóò sì hùwà sí wòn, yóò sì ẹ̀gun: Yóò sì tún kó àwọn ọ̀lórùn wòn lọ sí Íjìbítì ní igbèkùn, pẹ̀lú àwọn ọ̀mọ-aládé wòn, àti pẹ̀lú àwọn ohun-èlò iyebíye wòn ti fàdákà àti ti wúrà; yóò sì pé ọ̀dún púpọ̀ ju ọ̀ba àríwá lọ. Báyi ọ̀ba gúúsù yóò wọ̀ inú ijoba rẹ̀, yóò sì padà sí ilẹ̀ tirẹ̀.” Danieli 11:5–9.

Ìmúṣẹ̀ itàn ti àwọn ẹ̀sẹ̀ nàà pèsè àpẹ̀rẹ̀ fún imúṣẹ̀ àsoṭélé ti egbèrún kan, igba méjilélógóta ọ̀dún iṣàkóso pòòpù tí a tọ̀ka sí nínú ẹ̀sẹ̀ mọ̀kànlélógbòn sí ogóji, àti àpẹ̀rẹ̀ àsoṭélé fún imúṣẹ̀ ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlá, tí a kókó mú ẹ̀ ní ọ̀dún 217 sáájú Kristi ní Ogun Raphia. Àwọn ẹ̀lẹ̀rìí mètẹ̀tẹ̀ta wònyí n fi àwọn àbùdá Ogun Yukirénì hàn, níbi tí Putin, ọ̀ba gúúsù ikeyin, yóò ti borí ọ̀mọ-ogun aṣojú ọ̀ba àríwá ti pòòpù.

Àkòrí ilà keji nínú itàn àsoṭélé ni bí a ẹ̀ fi ogbé ikú nàà lù úpópù ní ọ̀dún 1798, gégé bí a ti sàfihàn rẹ̀ nínú ẹ̀sẹ̀ mārùn-ún sí mèsàn-án àti ogun Raphia nínú ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlá. Ọ̀ba gúúsù, tí í ẹ̀ Ejjibiti, ni agbára dragoni.

Omo èniyàn, dojuko Fàràò oḅa Ejibiti, kí o sì sọ àsoṭélé sí i, àti sí gbogbo Ejibiti: Sòrò, kí o sì wí pé, Báyi ni Olúwa Olórun wí; Wò ó, mo dojú ko o, Fàràò oḅa Ejibiti, èdá ñlá bí dragoni tí ó dùbúlè láàrin àwọn odò rẹ, èni tí ó tí wí pé, Odò mi jẹ tí èmi fúnra mi, èmi ni sì se é fún ara mi. Esekeli 29:2, 3.

Àwọn àpèjúwe mètá tí ó ṣàfihàn oḅa guúsù gégé bí èni tí ó borí oḅa àríwá nínú orí kètálá [mókànlá] darapò láti fi iṣubú ikeyin oḅa àríwá hàn ní eṣe kẹrinlélogóji.

Yòò sì gbé àwọn agò ààfin rẹ kalè láààrin àwọn òkun ní orí òkè mímọ ológo náà; sùgbón yòò dé òpin rẹ, kò sì ní sí èni tí yòò ràn án lówó. Danieli 11:45.

Àwọn ilà mètá wà nínú orí kẹ̀èdógún tí n ṣàfihàn oḅa guúsù kan tí ó ṣegun oḅa àríwá kan, sùgbón nígbà tí oḅa àríwá bá dé òpin rẹ láìsí èni kankan láti ràn án lówó, kí í se ohun tí ó hàn gbangba bẹ̀. Sùgbón iwé Iṣípáyá fi í hàn pé agbára dragoni ni ó mú un ṣubú nípa jíjẹ eran ara rẹ àti nípa sísun un pèlú iná. Nígbà tí a bá ti mọ agbára dragoni náà nínú iwé Iṣípáyá, a lè rí àwọn oḅa náà, tí wón sì tún jẹ dragoni náà, tí wón sì tún jẹ oḅa guúsù, tí wón máa mú oḅa àríwá wó lulè nínú eṣe kẹrinlélogóji. Àwọn eṣẹ̀rìi tààrà mètá nínú orí náà ni wón wà, tí gbogbo wón n jẹrì sí imúṣe pípé wón gégé bí a ti ṣàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípasẹ̀ isopò àwọn iwé Dániẹ̀li àti Iṣípáyá.

Oḅa pòòpù òde-òní tí í se oḅa àríwá dé òpin rẹ láìsí èni kankan láti ràn án lówó ní eṣe kẹrinlélogóji, iwé Ifihàn sì se idánimọ bí agbára pòòpù se dé òpin rẹ ní ọwọ agbára ejò ñlá.

Àwọn iwo mewaáa tí iwo sì rí lóri eranko náà, àwọn wònyí ni yòò kóriira panṣágà náà, wón yóò sì sọ ó di ahoro, wón yóò sì tú u ní ihòhò, wón yóò sì jẹ eran ara rẹ, wón yóò sì fi iná sun ún. Nitorí Olórun ti fi sí okàn wón láti se ife rẹ, àti láti ní erò kan náà, àti láti fi ijoba wón fún eranko náà, tití ọrò Olórun yóò fi se. Ifihàn 17:16, 17.

Àwọn oḅa mewaáa sun oḅa àpapọ̀ ti àríwá pèlú iná, wón sì jẹ eran ara rẹ. Àwọn oḅa ọjó ikeyin ni agbára dragoni.

“Àwọn oḅa àti àwọn alákooso àti àwọn gómìnà ti fi ààmì aṣòdì-sí-Kírísítì lé ara wón, a sì ṣàpèjúwe wón gégé bí ejò ñlá náà tí n lọ láti bá àwọn èni mímọ jagun—àwọn tí n pa àwọn òfin Olórun mó, tí wón sì ní igbàgbọ̀ Jèsù. Nínú ikóriira wón sí àwọn èniyàn Olórun, wón fi ara wón hàn pé wón tún jẹbi yíyan Bárábà dípò Kírísítì.” Testimonies to Ministers, 38.

Àwọn oḅa mewaáa náà ni agbára ejò ñlá náà, èni tí a tún ṣàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nípasẹ̀ ijoba Gírìsì àti Alẹkísándà. Àwọn oḅa wònyí jẹ àwọn oḅa guúsù, nitorí a ṣàpẹ̀rẹ̀ wón nípasẹ̀ Fàràò oḅa Íjibítì. Wón yóò jẹ eran ara rẹ, nitorí wón pèlú ni “àwọn ajá” àsoṭélé náà, tí Onísámù n pè ní “àpéjọ àwọn èniyàn búburú.”

Nitorí ajá ti yí mi ká: ijo àwọn èniyàn búburú ti ká mi mọ̀lẹ̀: wón gún ọwọ mi àti eṣe mi. Èmi lè ka gbogbo egungun mi: wón n wo mi, wón sì n tejú mó mi. Wón pín aṣo mi láàrin ara wón, wón sì se kẹkẹ̀ lóri ihámọra mi. Sáàmù 22:16–18.

Ipò pápá ni oḅa àríwá nínú eṣe kẹ̀èdógóji, a sì fi Jésébẹ̀li ṣàpẹ̀rẹ̀ ipò pápá nínú ijo Tiatira.

Síbèsíbẹ̀, mo ní ohun diẹ̀ sí ọ, nitorí pé o jẹ kí obinrin náà, Jésíbẹ̀li, èni tí n pè ara rẹ̀ ní wòlú obinrin, máa kòni, kí ó sì tan àwọn iránṣe mi jẹ láti se agbèrè, àti láti jẹ ohun tí a fi rú eḅo sí

àwọn òrìṣà. Mo sì fi ààyè fún un láti ronú pìwà dà kúrò nínú àgbèrè rẹ; sùgbón kò ronú pìwà dà. Wò ó, èmi yòò sọ ọ́ sínú ibùsùn, àti àwọn tí wọn bá a ẹ panṣágà sínú ipónjù òlá, bí kò ẹ pé wọn bá ronú pìwà dà kúrò nínú iṣẹ wọn. Ìfihàn 2:20–22.

Ìdájọ́ Jèsíbẹ̀li ni a mú ẹ nígbà tí àwọn ajá jẹ ẹ.

Nípa Jèsébẹ̀li pèlú ni Olúwa ti sọ, pé, Àwọn ajá yòò jẹ Jèsébẹ̀li légbẹ́ odi Jèsírẹ̀li. 1 Kings 21:23.

Àwọn ajá ni Róòmù abòrìṣà, agbára dírágónì, nítorí Róòmù abòrìṣà ni ó kàn Kristi mọ́ àgbélẹ̀bùú.

“Nínú ìjìyà tí Kristi jìyà lórí àgbélẹ̀bùú ni àṣòtẹ̀lẹ̀ ẹ́é mú ẹ́. Ọ̀pọ̀ ọ̀rúndún kí a tó kàn án mọ́ àgbélẹ̀bùú, Olùgbàlà ti sọ tẹ̀lẹ̀ nípa itọ́jú tí yòò rí gbà. Ó ní pé, ‘Ajá ti yí Mi ká: àpéjọ́ àwọn ènìyàn búburú ti ká Mi mọ̀lẹ̀: wọn gún ọ̀wọ́ Mi àti ẹ̀sẹ́ Mi. Èmi lè ka gbogbo egungun Mi: wọn n wò mí, wọn sì n tejú mọ́ Mi. Wọn pín aṣọ́ Mi láàárín ara wọn, wọn sì ẹ́ kèrèkèrè fún aṣọ́ ìgúnwà Mi.’ Sáàmù 22:16–18. Àṣòtẹ̀lẹ̀ nípa aṣọ́ Rẹ̀ ni a mú ẹ́ láísí ìmọ̀ràn tàbí ìdènà kankan láti ọ̀dọ̀ ọ̀rẹ̀ tàbí àwọn ọ̀tá Èni tí a kàn mọ́ àgbélẹ̀bùú nàà. Fún àwọn ọ̀mọ-ogun tí wọn gbe E sórí àgbélẹ̀bùú ni wọn fi aṣọ́ Rẹ̀ fún. Kristi gbọ́ àrìyànjiyàn àwọn ọ̀kúnrin nàà bí wọn ẹ́ n pín aṣọ́ nàà láàárín ara wọn. A hun aṣọ́ ẹ̀wù abẹ́ Rẹ̀ lápapọ́ láísí àlà, wọn sì wí pé, ‘È má jẹ́ kí a fà à ya, sùgbón ẹ́ jẹ́ kí a ẹ́ kèrèkèrè fún un, ti ẹ̀ni tí yòò jẹ́ ni.’” The Desire of Ages, 746.

Àwọn ọ̀ba mẹ̀wàá, ẹ̀ni tí wọn jẹ́ ajá, ẹ̀ni tí wọn jẹ́ ìjọ́ àwọn ènìyàn búburú, ẹ̀ni tí wọn jẹ́ Gírìsì àti Ejiḃiti, wọn yòò sì fi iná sun àgbèrè nàà.

Àti pé ọ̀mọ̀bínrin alufaa kankan, bí ó bá sọ ara rẹ̀ di aláìmọ́ nípa ẹ́ṣe àgbèrè, ó n sọ baba rẹ̀ di aláìmọ́: a ó fi iná sun un. Lefitiku 21:9.

Àwọn ọ̀ba mẹ̀wàá nàà fi iná sun àgbèrè nàà, nítorí ó n jẹ́wọ́ ara rẹ̀ pé ọ̀un jẹ́ àlùfáàbínrin, sùgbón àgbèrè ni í ẹ́.

Yòò sì ẹ́lẹ̀ ní ojọ́ nàà, pé a ó gbàgbé Tírè fún ọ̀dún àádọ́rin, gégé bí ojọ́ ọ̀ba kan: léyìn ọ̀pin ọ̀dún àádọ́rin, Tírè yòò kọ́rin bí àgbèrè. Mú haápù, yí ilú nàà ká, ìwọ́ àgbèrè tí a ti gbàgbé; mú ohùn aláidùn jáde, kọ́ orin púpọ́, kí a lè rántí rẹ́. Yòò sì ẹ́lẹ̀ léyìn ọ̀pin ọ̀dún àádọ́rin, pé Olúwa yòò bẹ́ Tírè wò, ọ̀un yòò sì padà sí èrè rẹ́, yòò sì ẹ́ àgbèrè pèlú gbogbo àwọn ìjọ̀ba ayé lórí gbogbo ojú ilẹ̀ ayé. Isaiah 23:15–17.

Ní ẹ́sẹ́ karùn-ún tí tí dé ẹ́sẹ́ kẹ̀sàn-án, àti ẹ́sẹ́ kọ̀kànlélọ́gbọ̀n tí tí dé ogóji, a rí ẹ̀rí sí i pé ipápá n bọ́ sí ọ̀pin rẹ̀ ní ọ̀wọ́ agbára dragoni nàà. Ìlànà yìí pèlú ni a tún n mú ẹ́ lówólówọ́ nínú Ogun Ukraine. Àwọn ẹ̀lẹ̀rìí mẹ̀ta wònyí sọ́ fún wa pé nígbà tí ọ̀ba àrìwá bá dé ọ̀pin rẹ̀ láísí ẹ̀nikẹ̀ni láti ràn án lówó nínú ẹ́sẹ́ kẹ̀rìnlélọ́gọ̀jì, dragoni nàà yòò jẹ́ ẹ̀ran ara rẹ́, yòò sì fi iná sun ún. Ní ẹ̀nu ẹ̀lẹ̀rìí mẹ̀ta, ìdí tí yòò ru dragoni nàà sí iṣe yìí yòò ní àdéhùn tí a ti fọ́ nínú.

Nínú ẹ́sẹ́ márùn-ún tí tí dé mẹ̀sàn-án, Ogun Siria Keji parí pèlú májẹ̀mú àlàáfíà ní ọ̀dún 253 S.K. Ogun nàà bèrẹ̀ ní ọ̀dún 260 S.K., àti ní ọ̀dún keje Ogun Siria Keji ni a ẹ́ àdéhùn àlàáfíà nàà nípa bí ọ̀ba gúúsù ẹ́ fi ọ̀mọ̀bínrin kan fún ọ̀ba àrìwá, kí ó lè fẹ́ ọ̀mọ̀bínrin ọ̀ba gúúsù nàà, kí ó sì mú àlàáfíà wá nípasẹ́ ìbáṣepọ́ ìgbéyàwó nàà. Ọ̀dún méje léyìn ìgbéyàwó nàà, ní ọ̀dún 246 S.K., ọ̀ba àrìwá kọ́ aya gúúsù nàà sílẹ̀, ó sì mú aya rẹ̀ àkókó padà, ẹ̀ni tí ó ti kọ́ sílẹ̀ nígbà tí ó fẹ́ ọ̀mọ́ ọ̀ba-ọ̀ba Ejiḃiti.

Ohun tí ó ru ọba guúsù láti gbogun ti ijoba àríwá, kí ó sì gba ọba àríwá ní ìdèkùn, ni pé a ti ru májẹmú náà.

Májẹmú tí a fọ náà jẹ àpẹrẹ Májẹmú Tolentino tí a fọ ní ọdún 1797, èyí tí ó fún Napoleon ní imísí láti mú pòòpù ní ìgbèkùn ní ọdún 1798, gégé bí Ptolemy ti ẹ sí Seleucus ní ọdún 246 ọ́ájú ibi Kristi. Nígba tí Ptolemy III padà sí Ejibiti láti inú iṣẹgun rẹ lórí ijoba Seleucid ti àríwá ti Seleucus II, ó mú ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ọ̀rọ̀ iyebíye padà wá sí Ejibiti tó bẹ̀ẹ̀ tí àwọn ará Ejibiti fi fún Ptolemy III ní oyè “Euergetes” (itumọ̀ rẹ̀ ni Olùṣàánú) nítorí pé ó tún “àwọn ọ̀lọ̀run wọn tí a ti mú ní ìgbèkùn” padà lẹ̀yìn ọ̀pọ̀ ọ̀dún.

Sùgbọ̀n nínú ẹ̀ka kan láti inú gbòngbò rẹ̀ ni ẹnìkan yóò dide ní ipò rẹ̀; ẹnì náà yóò sì wá pẹ̀lú ogun, yóò sì wọ̀ inú ibi ààbò ọba àríwá, yóò sì ẹ sí wọn, yóò sì borí: Yóò sì tún mú àwọn ọ̀lọ̀run wọn ní ìgbèkùn lọ̀ sí Ejibiti, pẹ̀lú àwọn ọ̀mọ̀-aládé wọn, àti pẹ̀lú àwọn ohun èlò wọn tí ó níye iyebíye ti fàdákà àti ti wúrà; yóò sì pé ní ọ̀dún púpọ̀ ju ọba àríwá lọ̀. Danieli 11:7, 8.

Nígba tí Napoleon mú pòòpù ní ìgbèkùn ní ọ̀dún 1798, ó kó àwọn iṣúra Vatican lọ̀, ó sì mú wọn padà sí Faranse, gégé bí Ptolemy III ẹ̀ jẹ̀ àpẹrẹ, ẹnì tí ó kó àwọn iṣúra lọ̀, tí ó sì tún mú Seleucus II padà sí Ejibiti, níbi tí Seleucus II ti kú nígba tí ó ṣubú kúrò lórí ẹ̀ṣin. Èyí jẹ̀ àpẹrẹ Napoleon yíyọ̀ ipò pòòpù kúrò lórí ẹ̀ranko náà ní ọ̀dún 1798, àti ikú pòòpù ní ọ̀dún 1799. Ipò pòòpù nínú Ìfihàn orí kẹ̀tálá-dín-lógún ni obìnrin tí ó gun orí ẹ̀ranko náà, àti iṣẹgun lórí Seleucus, ìgbèkùn rẹ̀, àti ikú rẹ̀ lẹ̀yìn náà nígba tí ó ṣubú kúrò lórí ẹ̀ṣin, jẹ̀ àpẹrẹ Napoleon yíyọ̀ àṣẹ̀ ijoba aráyé ipò pòòpù kúrò (èyí tí a Ẹ̀pẹrẹ̀ rẹ̀ gégé bí ẹ̀ranko nínú Ìfihàn orí kẹ̀tálá-dín-lógún).

Nítorí náà ó gbé mi lọ̀ nínú Ẹ̀mí sínú aginjù: mo sì rí obìnrin kan tí ó jókòó lórí ẹ̀ranko pupa gàgàrà, tí ó kún fún àwọn orúkọ ọ̀rọ̀-òdì sí Ọ̀lọ̀run, tí ó ní orí méje àti iwo mẹ̀wáá. ... Àngẹ̀lì náà sì wí fún mi pé, Èéṣe tí iyanu fi ẹ̀ ọ? Ẹ̀mi yóò sọ ohun ijìnlẹ̀ obìnrin náà fún ọ, àti ti ẹ̀ranko tí ó gbé e, èyí tí ó ní orí méje àti iwo mẹ̀wáá. ... Obìnrin náà tí iwo rí ni ilú òlá náà, tí ń jọba lórí àwọn ọba ayé. Ìfihàn 17:3, 7, 18.

Ẹ̀ṣẹ̀ márùn-ún tí tí dé mèsàn-án Ẹ̀fihàn ogun tó wá láàárín ọba àríwá àti ọba guúsù nínú orí kọ̀kànlá. Ẹ̀ṣẹ̀ márùn-ún pèsè idásílẹ̀ sí Róòmù gégé bí ọba àríwá, nítorí ó fi hàn pé ọba àríwá yóò ẹ̀gun agbègbè ilẹ̀ mẹ̀ta kí ó tó jọba lórí gbogbo rẹ̀ pátápátá. Àwọn ẹ̀ṣẹ̀ náà pèsè ètò àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ tó gbé àkókò kan kalẹ̀ nígba tí ọba àríwá ń jọba sùgbọ̀n tó wá dé ọ̀pin rẹ̀. Èyí gan-an ni ipilẹ̀ àti ilé rí orí kọ̀kànlá. Kókó-ọ̀ràn ilà náà ni ogbẹ̀ ikú ti ọba pòòpù, ọba àríwá, tabí gégé bí ẹ̀ṣẹ̀ máríndínlógóji ẹ̀ sọ pé, “ó sì dé ọ̀pin rẹ̀, kò sì ní sí ẹnì tí yóò ràn án lówó.” Ọ̀títọ̀ yìi ni ọ̀títọ̀ àsikò yìi ní àwọn ọ̀jọ̀ ikeyìn.

A ó tẹ̀síwájú nínú àpilẹ̀kọ̀ tí ó kàn.